

у овој књизи аутор је, истовремено, уобличио препознатљив теолошки наративни дискурс са којим би требало да се упозна и да дискутује свако ко је заинтересован за проблематику савремене православне теолошке мисли. Брижљиво критичко испитивање акутних теолошких (и не само теолошких) питања од стране аутора свакако могу бити од велике помоћи читаоцу у његовим напорима сопствене артикулације одговора на наведена питања. Аутор на веома отворен и приступачан начин комуницира са читаоцем, демонстрирајући притом прецизност и јасноћу исказа, као и истанчано познавање материјала који презентује; своје тезе и закључке аутор континуирано поткрепује презентовањем релевантних увида из библијског, патристичког и савременог теолошког наслеђа. Ширина спектра проблематизованих питања требало би неизоставно да дају снажан импулс даљем дијалогу, разради и тумачењима који ће се, засигурно, наставити у времену које је пред нама.

Здравко Јовановић

Универзитет у Београду
Православни богословски факултет

Монах Игњатије Марковић, *Сію седамдесеті йейі іодина Боіословије Свейіоі Саве у Беоірагу (1836–2011)*, Богословија Светог Саве, Београд 2011, 184 стр, ISBN: 978–86–914665–0–3.

Са благословом Његове Светости Патријарха српског Господина Иринеја средином 2011. године изашла је из штампе књига монаха Игњатија Марковића, под насловом *Сію седамдесеті йейі іодина Боіословије Свейіоі Саве у Беоірагу (1836–2011)*. Издавач је Бого-

словија Светог Саве у Београду, а рецензенти су протојереј-ставрофор др Предраг Пузовић, редовни професор Православног богословског факултета у Београду, протојереј-ставрофор др Радомир Поповић, редовни професор Православног богословског факултета у Београду и протојереј-ставрофор др Драган Протић, ректор Богословије Св. Саве и ванредни професор Православног богословског факултета у Београду.

Скоро двовековно постојање Богословије Светог Саве у Београду, њено трајање и плодотворан рад, били су мотив аутору да детаљно и исцрпно обради историјат ове важне црквено-школске установе. Значај Богословије и њен утицај на верски, културни, политички и просветни живот српског народа сасгледан је са више аспеката, коришћењем архивске грађе, одговарајућих објављених извора и релевантне литературе.

Историја ове важне црквено-просветне установе, од оснивања до данашњих дана, изложена је у следећих 14 одељака: Предисторија Богословије Светог Саве, прва средња школа устаничке Србије – Доситејева и Викентијева богословија 1810–1813. (стр. 5–23), Рад на обнављању београдске Богословије (стр. 23–33), Митрополит Петар и отварање београдске Богословије 1836. године (стр. 34–58), Митрополит Михаило и београдска Богословија (стр. 58–62), Први богословски закон (стр. 62–67), Почетак рада на богословској књижевности богословаца и професора богословије (стр. 67–71), Београдска Богословија после закона од 1863. године (стр. 72–80), Покушај реорганизације Богословије 1886. године (стр. 80–84), Пут ка новој реорганизацији школе (стр. 85–105), Отварање Богословије Светог Саве (106–134), Богословија

Светог Саве после Првог светског рата (стр. 132–135), Богословија Светог Саве у Сремским Карловцима (стр. 139–154), Богословија Светог Саве у Раковици (стр. 155–166), Богословија на Карабурми (стр. 167–180). На крају књиге налази се *Појовор* (стр. 181–184) у коме су изложени ауторови мотиви за настанак овог дела и изражена захвалност појединцима и установама који су помогли при изради. На седам последњих, непатинираних, страна дати су факсимили фотографија из живота Богословије.

Уводни део рада, тј. *Предисторија Богословије Светог Саве* састоји се из два одељка: *Прва средња школа устаничке Србије – Досићејева и Викенцијева богословија 1810–1813. године* и *Рада на обнављању београдске Богословије*. У првом, аутор је изложио предисторију Богословије Светог Саве дајући један осврт на прву средњу школу устаничке Србије која је радила свега три године, од 1810. до слома устанка 1813. године. Неуспели покушаји отварања богословске школе након подизања Другог српског устанка и добијања аутономије тема су другог одељка под насловом *Рада на обнављању београдске Богословије*.

Одељком *Митрополић Пејтар и Ошваране београдске Богословије 1836. године* почиње главни део рада који се бави историјом београдске Богословије под управом београдског митрополита Петра Јовановића (1833–1859). Аутор је детаљно изложио околности у којима је започео њен рад, услове и програм рада, наставна средства, наставно особље, као и успех ученика, наставивши са праћењем школовања најбољих ученика у иностраним школама, углавном на Кијевској духовној академији. Митрополит Петар је на своју архипастирску дужност поднео оставку 13. јануара 1859. Нови

београдски митрополит и ректор Богословије постао је Михаило (Милоје) Јовановић, иначе бивши ђак Богословије.

Историјат Богословије под управом митрополита Михаила тема је следећа четири поглавља: *Митрополић Михаило и београдска Богословија; Први богословски закон; Почетак рада на богословској књижевности богословаца и професора богословије; Београдска Богословија после закона од 1863. године*. За време управе митрополита Михаила унапређен је рад школе, довођени су нови учитељи, план и програм рада постајао је разрађенији, а донет је и први закон који је уређивао рад Богословије. Међутим, унутрашња политичка трвња довела су 1881. године до насилног збацивања митрополита Михаила са катедре и успостављања нове јерархије на челу са митрополитом Теодосијем Мравовићем. Школа је наставила са радом у новим околностима, а на ректорском положају наредних пет година мењали су се архимандрит Нестор Поповић и протосинђел Никанор Ружичић.

Поглавља: *Покушај реорјанизације Богословије 1886. године* и *Пути ка новој реорјанизацији школе* говоре о процесу реорјанизације ове школе с циљем подизања квалитета наставе и омогућавања бољег образовања. Нови закон о Богословији донет је 31. октобра 1886. године у време ректора архимандрита Никодима Милаша (1886/87). Закон је налагао да се у школу могу уписивати само младићи који су завршили целу гимназију. Одлучено је да број предмета уместо 21 буде 30, да се опште (гимназијско) образовање стиче у нижим, а богословско у вишим разредима четвороразредне школе. Нови ученици нису примани школских 1887/88. и 1888/89. година, а пријем је требало да почне од

школске 1889/90. године. У периоду од 1900. до 1903. у Београду су, програмски гледано, постојале две богословије: стара која је радила од 1836. по старом програму до завршетка школовања генерације која је по њему уписала, и нова која је, под именом Светог Саве, почела са радом 1900. године. Стара београдска Богословија престала је са радом 1903. године. У њој је школовање завршило 2680 ученика, а предавало 87 предавача. Више пута је преуређивана да би одговорила задацима које је Црква пред њу постављала.

Нова Богословија почела је са радом школске 1900/01. године, што је тема одељка под насловом *Ошварење Богословије Светиої Саве*. Њен рад прекинуо је Први светски рат 1914. године. У одељку *Богословија Светиої Саве њосле Првої свейскої райи* аутор излаже проблеме са којима се суочила ова установа по окончању рата, нарочито због непостојања објекта у којем би се изводила настава, пошто је стари током рата био толико оштећен да је постао неупотребљив. Како није пронађена одговарајућа зграда у Београду, краљевим указом Богословија је 1921. године привремено премештена у Сремске Карловце где је остала до априла 1941. године. У међувремену школа је постала петогодишња, од 1921. године, па шестогодишња од 1928/29. године, о чему се говори у одељку *Богословија Светиої Саве у Сремским Карловцима*. Током рата школа није радила редовно. Комплетна активност се сводила на полагање испита, једном у години.

Суочена са мноштвом проблема и недаћа после Другог светског рата, Богословија Светог Саве наставила је са радом, од септембра 1949. године у манастиру Раковици код Београда, чиме се

аутор бави у одељку *Богословија Светиої Саве у Раковици*. У овом манастиру Богословија је радила до 1957. године када је премештена на данашњу локацију на Карабурми, у зграду која је изграђена пре Другог светског рата за интернат студената Православног богословског факултета, по пројекту архитекте др Александра Дерока. Делатност Богословије од тада до данас (2011. године) тема је последњег одељка – *Богословија на Карабурми*.

Поред излагања историјата рада школе, аутор је посебну пажњу посветио наставном особљу дајући биографије најважнијих професора није заборавио ни истакнуте ученике Богословије осврнувши се на њихове доприносе на пољу Цркве, науке и културе.

Ова књига представља значајан прилог историји црквене просвете, посебно ако се има на уму да је ово прва монографија посвећена историјату једне од наших најважнијих црквено-школских установа – Богословији Светог Саве у Београду.

Владислав Пузовић

Универзитет у Београду

Православни богословски факултет

Мирослав Тимотијевић, Манасџир Крушедол I-II, Издавачка кућа Драганић и Покрајински завод за заштиту споменика културе Војводине, Београд 2008, том I – 341 стр, том II – 361 стр, ISBN: 978–86–441–0770–5.

Уочи прославе 500-годишњице оснивања манастира Крушедола, научној, а и широј јавности, предочена је двотомна монографија *Манасџир Крушедол*. Аутор ове монографије је професор на Филозофском факултету Универзите-